

GUIA DOCENT

Estructura Social del País Valencià

Curs 2004/05

Projecte d'Innovació Educativa

Estructura social i imaginació sociològica

I.- DADES IDENTIFICACIÓ

Nom de l'assignatura:	Estructura Social del País Valencià
Caràcter:	Obligatori
Titulació:	Sociologia
Cicle:	Primer Cicle. Tercer Curs
Departament:	Sociologia i Antropologia Social
Professor responsable:	Rafael Castelló Cogollos
Crèdits	6
Hores de treball	150
Llengua:	Valencià
Professor responsable:	Rafael Castelló Cogollos
Lloc de tutories:	Tarongers, Edifici Oriental, desp. 5A07
Contactes:	Tlf.: 96 38 28302 Correu elec.: rafael.castello@valencia.edu

II.- INTRODUCCIÓ A L'ASSIGNATURA

Aquesta assignatura participa del projecte d'innovació educativa anomenat *Estructura social i imaginació sociològica*. Es tracta d'un projecte aprovat en la II^a convocatòria d'Experiències d'Innovació Educativa, en el context de la Convergència Europea per al curs 2004/05, en la Llicenciatura de Sociologia de la Facultat de Ciències Socials de la Universitat de València – Estudi General, amb el suport del Vicerectorat d'Estudis i Ordenació Acadèmica d'aquesta Universitat. En aquest projecte participen les assignatures de *Sociologia General*, *Estructura Social i Estructura Social d'Espanya I* i *Estructura Social del País Valencià*.

Les tres assignatures, entre les quals s'hi troba aquesta, participen, per tant, del procés de treball vinculat a la *Convergència Europea en Educació Superior*. La major part dels documents vinculats a aquest procés, a partir de les declaracions de Bolonya (1999), de Salamanca i Praga (2001) i de Barcelona (2002), indiquen la necessitat de preparar la imminent reforma de plans d'estudi universitaris des d'una òptica de transformació que haurà d'incloure, també, una filosofia de fons que afectarà els mètodes docents dels professors i professores i els hàbits d'aprenentatge dels i les estudiants. L'adopció del *crèdit europeu* (ECTS) no és tan sols una forma de quantificar i equiparar qualitat i nivell de coneixements arreu l'espai europeu, sinó també l'oportunitat de modificar la concepció de l'aprenentatge universitari, de manera que la major o menor qualitat d'un curs ja no vindrà donada pel número d'hores impartides, sinó per la capacitat de l'estudiant de dominar determinats continguts amb una capacitat crítica d'anàlisi i síntesi. Així, per exemple, el crèdit ja no serà una mesura de les hores de classe impartides pels professors i professores, sinó de les hores de treball desenvolupades per les i els estudiants.

Es tracta, en conjunt, d'aconseguir el desenvolupament cooperatiu de criteris i metodologies docents comparables a escala europea, de compartir una “concepció de la formació acadèmica, centrada en l'aprenentatge” de l'estudiant, i les inquietuds associades a la promoció d'una educació universitària que possibiliti un “ampli accés social al coneixement com a capacitació personal crítica que afavorisca la interpretació crítica de la informació i la generació del propi coneixement”.

Les àrees d'intervenció innovadora previstes són, entre d'altres, l'adaptació de metodologies docents i objectius formatius, el desenvolupament de tutories i atenció personalitzada, l'elaboració de nous materials didàctics i aplicació de noves tecnologies o el desenvolupament de noves formes d'avaluació.

Amb la coordinació longitudinal de les assignatures abans esmentades pretenem superar l'habitual fragmentació de continguts de les matèries incloses en els Plans d'Estudi, i començar a pensar l'objecte i la docència de l'Estructura Social, en aquest cas, de forma global, per a després, i només després, desenvolupar la seqüenciació dels continguts de forma coordinada, tot evitant la repetició i el solapament, en definitiva, la redundància. En concret, dues són les finalitats principals que expliquen l'existència del projecte *Estructura social i imaginació sociològica*:

- a) Posar a prova una experiència educativa compartida per tres assignatures des de la llicenciatura en Sociologia, per tal d'iniciar l'adaptació als nous models europeus de formació universitària, centrats en el treball i l'aprenentatge de l'estudiant.
- b) Posar a prova el sistema de crèdits europeus en aquestes assignatures, que mantenen entre si una seqüència en el nivell dels continguts i els objectius al si de la llicenciatura, per tal de poder fer un seguiment i avaluació de l'adequació entre el volum de treball proposat (en hores), els aprenentatges, destreses i habilitats socials que han d'assolir els estudiants i les estratègies didàctiques plantejades.

I és així que pensem que, més enllà de les diferències necessàries entre cadascun dels continguts de les assignatures *Sociologia General*, *Estructura Social i Estructura Social d'Espanya (I)* i *Estructura Social del País Valencià*, hi ha un conjunt de punts en comú que breument passem a detallar a continuació.

a) En el nivell dels objectius generals de l'aprenentatge cal destacar:

- la necessitat de conèixer, analitzar i interpretar la realitat social des d'una perspectiva de reflexivitat crítica, que permeta la connexió entre els conceptes i teories emprats a la sociologia i les dades empíriques
- el requisit d'establir distàncies respecte a la evidència immediata proporcionada pel 'sentit comú' i tenir consciència dels valors i implicacions ètiques de les intervencions professionals sobre la societat o grup social al que van adreçades.

b) En el de les destreses que hi ha que impulsar destaquem les de:

- construir mapes conceptuals adients, vincular significativament proposicions teòriques amb dades empíriques i elaborar hipòtesis teòriques pertinents
- obtenir informació adequada de fonts secundàries utilitzades habitualment en sociologia i ser capaç d'elaborar-la
- saber cercar informació en les pàgines web dels diferents bancs de dades
- establir comparacions analítiques entre diferents realitats socials
- treballar des d'una perspectiva interdisciplinària
- emprar habitualment les tècniques de l'argumentació lògica i la discussió raonada.

c) Per últim, pel que fa a les habilitats socials, el procés d'aprenentatge anirà dirigit a:

- millorar l'habilitat per estructurar i desenvolupar intervencions orals i reflexions escrites
- capacitar en la participació activa i en l'exercici del treball en equip
- fomentar la observació sobre l'entorn social més pròxim
- potenciar la reflexió personalitzada i crítica
- afavorir la reflexió sobre els components ètics de qualsevol intervenció sobre la realitat social.

Segons el vigent Pla d'Estudis de la Llicenciatura de Sociologia de la Universitat de València – Estudi General, l'assignatura d'*Estructura Social del País Valencià* s'imparteix durant el Tercer Curs, últim del Primer Cicle de la titulació. El temps assignat a aquesta matèria és de 6 crèdits quadrimestrals de caire obligatori.

Això implica que els estudiants ja han cursat els 12 crèdits de *Sociologia General* i els 12 crèdits d'*Estructura Social i Estructura Social d'Espanya (I i II)*. Amb la qual cosa suposem que els estudiants ja disposen d'un conjunt de coneixements i destreses relatius a l'estudi de l'estructura social, en general, i en la seua aplicació als àmbits europeu i espanyol.

Per tant, es tractaria que aquesta assignatura permetera als estudiants desenvolupar conceptes i capacitats, amb l'objectiu de detectar allò que té de comú (universal) i allò que té d'específic (particular) l'estructura social valenciana en comparació tant amb els models teòrics de l'estructura social, com respecte als models empírics de l'estructura social europea i espanyola.

III.- VOLUM DE TREBALL

En el càlcul del volum de treball, hem de tindre en compte que els 6 crèdits quadrimestrals es tradueixen en 4 hores setmanals reservades en l'horari dels estudiants i del professor, el que totalitza 60 hores. La resta d'hores, fins les 150 hores totals, han de planificar-se amb flexibilitat, tot preveient la discrecionalitat dels estudiants.

En la planificació del curs, tenim previst el desenvolupament de quatre tipus d'activitats diverses, interrelacionades entre elles:

1. *Temes*: activitat que consisteix a l'exposició per part del professor dels principals continguts associats al títol de cada tema. Aquesta activitat ha de preveure un temps de preparació per part de l'estudiant, tant pel que fa a l'assistència a les sessions, com de cara a l'examen. En total, hi ha *10 Temes* en el programa, amb dedicacions temporals diverses. Els estudiants hauran d'entregar el *Resum* d'una lectura relacionada amb el Bloc temàtic, que el professor indicarà en classe.
2. *Informes*: es tracta d'una activitat en la qual el professor exposarà als estudiants on trobar fonts d'informació estadística sobre el País Valencià. Per la seua part, els estudiants amb aquesta informació, elaboraran xicotets informes, amb taules i gràfics amb dades reals (3 fulls màxim). Aquesta activitat, per tant, preveu temps dedicat a la recerca d'informació i a l'elaboració del xicotet informe, així com també una sessió de tutoria-correcció col·lectiva de l'informe. La proposta consisteix a desenvolupar *4 Informes* d'aquesta mena.
3. *Tallers*: en ells, el professor exposarà una modelització possible de cadascun dels Blocs Temàtics, en la seua aplicació al País Valencià. Mostrarà com construir el model i, posteriorment, interpretarà els resultats. Amb aquesta informació, els estudiants, organitzats en grups, elaboraran un xicotet assaig al voltant d'una qüestió concreta, plantejada sobre la interpretació del model (5 fulls màxim). La proposta inclou *4 Tallers* d'aquesta mena.
4. *Debats*: es tracta d'una activitat associada a l'anterior, i consisteix en la defensa pública de dos o tres dels assajos presentats pels estudiants, en discussió amb els seus companys i companyes. Al final, hi ha també una sessió de Debat sobre el desenvolupament del curs, per tant, hi haurà un total de *6 Debats*.

Per tractar-se d'un curs de curta durada, amb un contingut bastant ampli, totes les sessions previstes són comunes a tots els estudiants i es faran en l'aula. D'aquesta manera, els estudiants resten lliures per tal d'organitzar els seus horaris amb d'altres assignatures. I es reserven 4 hores totals per a tutories individualitzades, per tal que cada estudiant en faça ús discrecional al llarg del curs, bé de forma presencial, bé a través de l'Aula Virtual (veure més endavant).

En síntesi,

Assistència a sessions col·lectives	48
Temes	20
Tallers (4 x 2h.)	8
Informes (4 x 2h.)	8
Debats (6 x 2h.)	12
Preparació de treballs	65
Resums (6 x 2h.)	12
Informes (4 x 7h.)	28
Debats/assajos (5 x 5h.)	25
Preparació de temes	30
Continua (10 x 1h.)	10
Examen (10 x 2h.)	20
Tutories individuals	4
Realització examen	3
Total volum de treball	150

IV.- OBJETIUS GENERALS

Amb el desenvolupament del curs *Estructura Social del País Valencià*, pretenem que els estudiants obtinguen coneixements conceptuals i capacitats suficients per tal de:

1. Identificar i analitzar la posició de l'estructura social valenciana en el sistema global de relacions socials a escala internacional.
2. Identificar i analitzar les interrelacions que es produeixen entre els camps de relació social i que condicionen la trajectòria de l'estructura social valenciana com a totalitat, tot assumint que són el resultat de complexos i llargs processos històrics.
3. Identificar i analitzar els aspectes relacionats amb l'autonomia relativa dels camps i que condicionen l'estructuració de posicions al si de cadascun d'ells.
4. Identificar i analitzar les interdependències de les posicions socials, de manera que siguin capaços de relacionar les qüestions de la desigualtat i la diferència, com a fenòmens que són resultat de les relacions que s'estableixen entre aquestes posicions.

V.- CONTINGUTS

Els continguts de l'assignatura *Estructura Social del País Valencià* s'organitzen a partir de quatre Blocs Temàtics, referits a sengles camps estructurals de relació social, acompanyats d'una *Introducció* i d'una *Conclusió*, que donen unitat al conjunt socioestructural al País Valencià.

L'estructura social és un objecte relacional, per tant, s'estudia a partir del conjunt de relacions que s'estableixen al si d'una unitat d'anàlisi determinada. La nostra unitat d'anàlisi és el conjunt de la societat del País Valencià i estudiem la seua estructura social a partir de les relacions socials que s'estableixen al seu si. Els camps delimitats com a components de l'estructura social al curs *Estructura Social i Estructura Social d'Espanya – I* (Camp Generacional, Camp Econòmic, Camp Polític i Camp Cultural) es constitueixen en els eixos rectors de l'observació de les relacions socials al País Valencià.

D'aquesta manera, amb un *Tema* introductori, delimitem la nostra unitat anàlisi, el País Valencià, per després abordar les relacions de gènere i generació, les relacions de producció i consum, les relacions de ciutadania i participació i, finalment, les relacions simbòliques. El curs s'ha d'acabar recomposant la visió del conjunt de l'Estructura Social del País Valencià, per posar de manifest la complexitat de les relacions de dominació i jerarquització que s'estableixen al seu si.

Cadascun d'aquests blocs temàtics es constitueixen en llocs privilegiats des dels quals reflexionar al voltant d'algunes de les idees centrals relacionades amb l'estructura social. Així, quan abordem la qüestió de la delimitació del País Valencià com a unitat d'anàlisi de l'estructura social, ens apareixerà de forma nítida la combinació d'arbitrarietat i determinació a l'hora d'establir qualsevol tipus d'unitat social d'anàlisi. L'estudi de les relacions entre gèneres i generacions és un espai on la comprensió de la igualtat d'oportunitats com a element clau de l'estructuració social és potser més evident. L'anàlisi de les relacions de producció i consum ens permet una arribada a la valoració de la transcendència de les condicions materials de vida a l'hora d'establir la posició dels individus i grups a l'estructura social. Per la seua banda, l'estudi de les relacions de ciutadania i participació ens permet una comprensió de la importància de la participació i autonomia política de cara a situar-nos en el conjunt social. Així com, l'anàlisi de les relacions simbòliques ens permeten una més complexa comprensió dels processos de contrucció d'identitats col·lectives dins els processos de globalització. Finalment, la integració de totes estes formes de relació social que ens facilita l'aproximació d'un model de l'estructura social valenciana amb una perspectiva sobre la major o menor eficàcia de les pràctiques socials estratègiques seguides pels diferents grups socials.

En resum, en el quadre adjunt, es presenten de forma sintètica i estructurada, els continguts temàtics que es pretén desenvolupar al llarg del curs.

Blocs Temàtics	Dimensions	Temes	Idea General
Introducció	Delimitació de l'objecte d'estudi	1. El País Valencià com a unitat d'anàlisi	Arbitrarietat i determinació
Camp Generacional	Relacions de gènere i generació	2. Estructura i dinàmica poblacional al PV	Igualtat d'oportunitats
		3. Les unitats familiars al PV	
Camp Econòmic	Relacions de producció i consum	4. El mode de producció capitalista al PV	Condicions materials de vida
		5. El mode de desenvolupament al PV	
Camp Polític	Relacions de ciutadania i participació	6. El territori i el seu control al PV	Participació i autonomia
		7. El sistema de partits i polítiques de benestar al PV	
Camp Cultural	Relacions simbòliques	8. Institucions de socialització al PV	Identitats i globalització
		9. Identitats i llengua al PV	
Conclusió	Relacions de dominació	10. Institucions i relacions de dominació	Pràctiques socials estratègiques

VI.- DESTRESES QUE CAL ADQUIRIR.

Al llarg del curs també intentarem que els estudiants adquirisquen tot un conjunt de capacitats o destreses, que estiguen especialment associades als continguts conceptuals desenvolupats.

1. Capacitat per elaborar hipòtesis teòriques concretes sobre realitats socials pròximes. Els estudiants ja vindran amb una idea clara de la diferència entre el coneixement del sentit comú i el coneixement científic. Tanmateix, l'elaboració d'hipòtesis sobre realitats socials allunyades s'ha d'acompanyar, necessàriament, de la capacitat d'elaborar-les en entorns socials dels quals l'estudiant en forma part molt directament. Es per això que, en el context de l'estudi de l'*Estructura Social del País Valencià*, hem de forçar més si cap el distanciament respecte del coneixement del sentit comú.
2. Capacitat per elaborar models de l'estructura social i interpretar-los. No cap dubte que totes les capacitats que ara exposem, s'han d'adquirir en un context en què la representació mental de l'estructura social analitzada puga ser llegida. Així, aquesta representació mental ha de poder expressar-se de forma gràfica o esquemàtica, de forma tal que després puga ser interpretada.
3. Capacitat per cercar la informació requerida pels models i les hipòtesis, i presentar-la en format estadístic o gràfic, de manera que la seua lectura siga fàcil i comuniqui la informació de forma sintètica.
4. Capacitat per tal d'autoubicar-se en l'estructura social analitzada. L'objectivació del subjecte que coneix només és pot desenvolupar amb garanties, si aquest coneix el lloc que ocupa en l'objecte que es pretén conèixer. Així, és important que l'estudiant sàpiga com ubicar-se dins l'estructura que estudia, siga aquesta la del camp de relacions familiars, econòmiques, polítiques o culturals, siga aquesta la del conjunt de l'estructura social.
5. Capacitat per distingir entre l'elaboració d'un informe d'investigació i l'elaboració d'un assaig d'idees.

VII.- HABILITATS QUE CAL ADQUIRIR.

Les habilitats socials requerides en la titulació on es troba l'assignatura d'*Estructura Social del País Valencià*, no difereixen gaire de les requerides en les altres titulacions de l'àrea de Ciències Socials. Com tampoc difereixen, per tant, de les requerides per al desenvolupament d'altres assignatures de la mateixa titulació. Així, trobem d'especial interès que els estudiants d'*Estructura Social del País Valencià* desenvolupen les seues habilitats relacionades amb el:

- a) Treball en grup: una habilitat que potenciarem amb el desenvolupament dels treballs pràctics previstos en la programació d'aquesta guia docent.
- b) Debat: en aquest cas es tracta d'aconseguir que els estudiants siguen hàbils en la defensa de les seues idees i treballs davant un auditori públic, en què la resta de presents també poden participar. Es tracta que adquirisquen l'habilitat d'elaborar les seues argumentacions en defensa de les idees i no de les persones, tot defugint el personalisme i afavorint la separació entre les idees i les persones que les defensen, inclosa la del propi estudiant.

VIII.- TEMARI I PLANIFICACIÓ TEMPORAL

En la *Introducció*, es recuperen alguns dels conceptes tractats al curs d'*Estructura Social i Estructura Social d'Espanya I*, per tal d'aportar informació per al reconeixement de la nostra unitat d'anàlisi, el País Valencià. La idea general que ha de planar per tot el Tema és la dialèctica entre l'arbitrarietat i la determinació a l'hora de delimitar espais territorials de relació social.

El primer Bloc Temàtic fa referència a l'estudi de les relacions socials en el camp generacional, amb dues unitats temàtiques. El primer Tema dedicat als aspectes demogràfics, y el segon a les qüestions relatives amb les relacions familiars, de gènere i de generació. La idea general, al voltant de la qual girarà tota l'exposició temàtica, és la de la igualtat d'oportunitats entre gèneres i generacions.

El segon Bloc Temàtic és el dedicat a les relacions socials que tenen lloc al camp econòmic. Igualment, amb dues unitats temàtiques: una dedicada al mode de producció, definit per la propietat privada dels factors de producció (capital i treball) i les relacions socials que s'estableixen entre ells, i l'altra al mode de desenvolupament, definit per les capacitats productives aplicades. En aquest cas del que es tracta és de transmetre, com a idea general, la rellevància de les condicions materials de vida, a l'hora d'entendre les condicions en què es desenvolupen les relacions socials.

El tercer Bloc Temàtic fa referència a les relacions col·lectives en l'àmbit del camp polític. El dos temes, en aquest cas, es dediquen, el primer, a la definició territorial dels àmbits d'actuació política, i el segon, al sistema de representació i benestar col·lectiu a què dona lloc en el cas valencià. En aquest tercer Bloc, la idea general que plana sobre els dos temes és la de la relació que s'estableix entre la participació política i l'autonomia política.

Finalment, el quart Bloc Temàtic aborda les relacions socials en el camp cultural. Es tracta, en un primer tema, de plantejar quins són els principals mecanismes institucionals de socialització, i en el segon, establir les relacions entre la construcció d'identitats i els sistemes de codificació lingüística. Així, la idea general ha de ser la de la construcció de les identitats en un context de globalització.

En la *Conclusió*, posem en funcionament tots els camps per tal de construir un model conjunt que done la idea d'unitat, al temps que ajude a ubicar les diferents posicions socials en el context de les estratègies socials a favor o en contra del canvi. Per tant, la idea general que hi trobarem com a rerefons serà la de les pràctiques socials estratègiques en un marc de relacions estructurals, entre la conservació (permanència) i el canvi institucionals.

Els continguts que s'han detallat abans es desenvolupen al llarg de 13 setmanes, a la vista del calendari d'enguany. Així la distribució temporal s'ajustarà a aquest calendari. Cada Bloc Temàtic serà tractat al llarg de les sessions de dues setmanes i mitja, tot incloent-hi l'exposició temàtica, les pràctiques, els tallers i els debats. Això fa un total de 12 setmanes, a les quals cal afegir les dues sessions dedicades a la *Introducció* (primera sessió) i a la *Valoració* (darrera sessió).

En el següent cronograma s'arregla la programació completa de l'assignatura al llarg de les 13 setmanes disponibles:

Setmana 1		Setmana 2	
17-feb	18-feb	24-feb	25-feb
PRESENTACIÓ DEL CURS	TEMA: El PV com a unitat d'anàlisi	TEMA: Estructura i dinàmica poblacional al PV	TEMA: Les unitats familiars al PV
Setmana 3		Setmana 4	
03-mar	04-mar	10-mar	11-mar
TALLER modelització i interpretació	CORRECCIÓ PRÀCTICA recerca dades i la seua representació (Aula Informàtica)	DEBAT "Igualtat d'oportunitats al PV"	TEMA: El mode de producció capitalista al PV
Setmana 5		Setmana 6	
07-abr	08-abr	14-abr	15-abr
TEMA: El mode de desenvolup. al PV	TALLER modelització i interpretació	CORRECCIÓ PRÀCTICA recerca dades i la seua representació (Aula Informàtica)	DEBAT "Condicions materials de vida al PV"
Setmana 7		Setmana 8	
21-abr	22-abr	28-abr	29-abr
TEMA: El territori i el seu control al PV	TEMA: El sistema de partits i polítiques de benestar al PV	TALLER modelització i interpretació	CORRECCIÓ PRÀCTICA recerca dades i la seua representació (Aula Informàtica)
Setmana 9		Setmana 10	
05-may	06-may	12-may	13-may
DEBAT "Participació i autonomia al PV"	TEMA: Institucions de socialització al PV	TEMA: Identitats i llengua al PV	TALLER modelització i interpretació
Setmana 11		Setmana 12	
19-may	20-may	26-may	27-may
CORRECCIÓ PRÀCTICA recerca dades i la seua representació (Aula Informàtica)	DEBAT "Identitats i globalització al PV"	TEMA: Institucions i relacions de dominació al PV	
Setmana 13			
02-jun	03-jun		
DEBAT "Estratègies de mobilització al PV"	VALORACIÓ DEL CURS		

XI.- BIBLIOGRAFIA DE REFERÈNCIA

És convenient diferenciar entre Bibliografia Bàsica i Bibliografia Complementària. De la primera extraurem els capítols associats a cada tema, per tal que els estudiants puguen preparar-se l'assignatura. La segona és una guia de lectura per a què els estudiants puguen aprofundir en algun dels temes del seu interès.

a) Bibliografia bàsica:

- R.L. Ninyoles (ed) (2000): *La societat valenciana: estructura social i institucional*. Alzira: Bromera.
- García Ferrando, M. y Ariño, A. (2001): *Postmodernidad y autonomía. Los valores de los valencianos 2000*. Valencia: Bancaja-Tirant lo Blanch.
- García Ferrando, M. (coord) (1992): *La sociedad valenciana de los 90*. València: Alfons el Magnànim.
- Ninyoles, R.L. (ed) (1982): *Estructura Social al País Valencià*. València: Diputació de València.

b) Bibliografia general complementària:

- Aguiló, L. (1982): *L'Autonomia*. València: Alfons el Magnànim.
- Almenar, R., Bono, E. y García, E. (dir) (1998): *La sostenibilidad del desarrollo: el caso valenciano*. València: Fundació Bancaja.
- Almenar, R. et alii (2002): *2002: la situació del País Valencià. Tendència i indicadors de desenvolupament humà i sostenibilitat mediambiental*. Alzira: Germania.
- DD. AA. (1993): *Construir Europa: Comunidad Valenciana*. Madrid: Centro de Estudios Ramón Areces.
- Furió, A. (2001): *Història del País Valencià*. València: Tres i Quatre.
- Fuster, J. ([1962] 1980): *Nosaltres els valencians*. Barcelona: Edicions 62.
- Generalitat Valenciana (1995): *Estrategias de vertebración territorial*. València: Generalitat Valenciana.
- Generalitat Valenciana (1993): *Arc Mediterrani Espanyol. Eix Europeu de Desenvolupament*. València: Generalitat Valenciana.
- Lluch, E. ([1975]2001): *La via valenciana*. València: Afers.
- Marqués, J.V. ([1974] 2000): *País Perplex*. València: Tres i Quatre.
- Martínez Serrano, J.A. et alii (1992): *Estructura econòmica de la Comunidad Valenciana*. Madrid: Espasa-Calpe.
- Mira, J.F. (1997): *La nació dels valencians*. València: Tres i Quatre.
- Ninyoles, R.L. (1971): *Idioma i prejudici*. València: Tres i Quatre.
- Rosselló, V.M. (1995): *Geografia del País Valencià*. València: Alfons el Magnànim.
- Salom, J. (1992): *Sistema urbano y desarrollo regional*. València: Alfons el Magnànim.
- Xambó, R. (2001): *Comunicació, política i societat. El cas valencià*. València: Tres i Quatre.

X.- METODOLOGIA

L'organització de l'assignatura es construeix a partir de l'organització de les activitats (exposades en l'apartat III. *Volum de Treball* d'aquesta guia docent) de cada Bloc Temàtic. Així, cadascun d'ells, disposa d'un total de 10 hores:

- 4 hores per a l'exposició dels Temes,
- 2 hores per a la Tutoria-corrècció de l'Informe,
- 2 hores per al Taller i

- 2 hores per al Debat.

En qualsevol cas, a banda de l'atenció i seguiment que es farà a l'aula i a les tutories presencials individuals, durant el curs, també es farà ús de l'Aula Virtual, com a espai d'intercanvi d'idees i documents. Un espai web al qual totes i tots els estudiants tenen accés mitjançant el seu usuari de correu de la Universitat (normalment, usuari@alumni.uv.es, que la Universitat assigna d'ofici, en matricular-se) i la pròpia contrasenya (que també assigna la Universitat i que cal conèixer). L'adreça d'accés és doble: bé a través de <http://correu.uv.es>, en la que hi ha una opció 'Aula Virtual', bé a través de <http://pizarra.uv.es>.

XI.- AVALUACIÓ DE L'APRENTATGE

L'avaluació dels coneixements, destreses i habilitats adquirides pels estudiants al llarg de l'assignatura d'*Estructura Social del País Valencià* es realitzarà a partir de la combinació dels diversos materials elaborats en les activitats desenvolupades i la realització d'un examen final sobre els continguts de l'assignatura. Pel que fa al primer bloc de materials, el referit a les activitats del curs, els estudiants inclouran una avaluació pròpia, després de la sessió de Tutoria-correcció o del Debat; i deixaran el document, en el lloc pertinent a l'espai de 'Materials a classe' de l'Aula Virtual.

- Els estudiants entregaran, al final de cada de les exposicions temàtiques de cada Bloc, el *Resum* que hagen elaborat en referència al Bloc temàtic tractat, en la que farà constar la seua pròpia avaluació del treball fet.
- El estudiants entregaran, al final de cada sessió de Tutoria-correcció sobre l'*Informe*, l'informe que han fet, en el que constarà el treball fet d'arreglada de dades i la seua representació, i les correccions que consideren oportunes, arreglades al llarg de la sessió, així com la seua pròpia avaluació.
- Els estudiants entregaran, al final de cada sessió de *Debat*, l'assaig del grup sobre la qüestió plantejada, en el qual hauran fet constar les observacions que consideren oportunes, així com la seua autoavaluació.

Finalment, en la data i lloc fixats per la pròpia Facultat de Ciències Socials, els estudiants hauran de respondre a les preguntes d'un examen que es circumscriurà als continguts del *Temes* del programa desenvolupat. En l'avaluació de l'examen es tindrà en compte, fonamentalment, que la resposta s'ajuste a la pregunta, la claredat expositiva, i la capacitat de síntesi i ordenació de la resposta.

Per tal de superar els crèdits de l'assignatura d'*Estructura Social del País Valencià*, cada estudiant haurà d'aprovar tant el conjunt de les activitats proposades, com l'examen sobre els *Temes*. I una vegada superats, la ponderació de la nota final seguirà la proporció: 60% per a les activitats i 40% per al examen.